

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
lesv, Cvrsvs Theologicvs**

In decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Primam Partem, & Primam Secundæ D. Thomæ. Ad Alexand.
VII. Pont. Max.

Esparza Arteida, Martin de

Lugduni, 1666

V. Vtrum peccatum habituale consistat in priuatione gratiæ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94815](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94815)

hoc sensu, tam virtutes supernaturales, quam naturales sunt formaliter dispositivæ hominis secundum naturam. Quia ad utramque inest homini ex se capacitas, & idoneitas intrinseca, quæ non inest substantiis irrationalibus.

Art. 2. In neutra igitur significatione naturæ necesse est, ut virtutes supernaturales præsupponant qualitatem aliam distinctam ab ipsis, quæ habeat rationem naturæ supernaturalis, quandoquidem independentem à tali qualitate verificatur eas esse dispositiones perfectæ ad optimum, vel formaliter secundum unam significationem perfectæ, vel eminenter secundum aliam significationem eiusdem. Iam divinus status exactus ab operatione divina, sunt habitus supernaturales virtutum, nec aliquid habetur speciale apud Dionysium pro divino statu constituendo per qualitatem distinctam ab illis, sed tantum pro constituendo eodem per qualitatem distinctam, & præsuppositam ab actibus ipsarum virtutum.

Art. 1. Ad 6. Non apparet, quæ ratione adscribatur gratiæ habituali distinctæ ab omnibus virtutibus ratio luminis intellectualis potius, quam ratio ardoris affectivi, quandoquidem æqualiter adstruitur radix virtutum intellectus, & voluntatis. Si verò dicatur ea gratia esse lumen, quia est semen gloriæ, & ex sua natura inducit lumen gloriæ: charitas etiam hoc habet, & quidem cum connexionione maxima, quia non potest absque eo lumine exercere suam activitatem quoad actum suum præstantissimum, qualis est amor beatificus.

Art. 2. Quod caput est, lumen correspondens in ordine supernaturali luminis naturali rationis est fides, ut pote quæ dirigit voluntatem quoad omnes actus supernaturales. Nihilominus fides non depellit perfectè tenebras animi, donec ad eam accedat charitas. Quia dum ea non accedit, non depellitur ex anima peccatum, quod est obtenebratium rationis, & fidei. Exerit proinde utraque liberius vires suas accedente charitate, & anima illustratur mirificè. Quæ fortè de causa Augustinus charitatem dicit alicubi luminosissimam. Quia videlicet ad eius præsentiam ratio naturalis, & fides obtinent claritatem perfectè illustrem absque impedimento, & umbris peccati, atque cum applicatione omnium virtutum tendunt ad agnitionem veri boni, cui charitas facit adherere ex toto corde. Ex qua adhesionem charitatis ad verum, & summum bonum, & ex contraria aversione, atque in bonum falsum inclinatione propria peccati provenit, quod, *qualis est unusquisque, talis finis videtur ei*, ut dicit intra suam spheram Philof. 3. Eth. cap. 13.

Art. 3. Ad Dionysium pater ex præcedenti responsione circa eius verba. Est enim idem utrobique sensus. Et illud eius testimonium valet solum ad confirmandum, quæ modo insinuata sunt.

QVÆSTIO V.

Utrum peccatum habituale consistat in privatione Gratia?

DETUR non consistere. 1. Quia, qui commisit plura, aut maiora peccata, habet deinde plura, aut, aut maiora peccata habitualia, & consequenter est deterior habitualiter, quam qui pauciora, aut minora commisit peccata, dum neutri remittuntur à Deo, & tamen uterque habet æqualem interea privationem gratiæ, quandoquidem quodvis pecca-

tum lethale priuat tota gratia. Eadem ratione peccator, qui committit denuò aliud lethale, eo transacto, & nondum condonato, habet novum peccatum habituale, & tamen non habet novam privationem gratiæ. Ergo peccatum habituale non consistit in privatione gratiæ. Nempe quod non consistit in indivisibili, non potest constitui per id, quod consistit in indivisibili.

2. Non potest dici peccatum habituale consistere non in privatione gratiæ secundum se, sed in eadem quatenus inducta titulo peccati actualis, atque inde multiplicari, & augeri peccata habitualia multiplicatis, & auctis peccatis actualibus. Quia licet privatio gratiæ secundum se sit semper eadem; multiplicatur nihilominus, & augentur tituli, ob quos inducitur privatio gratiæ. Hoc, inquam, dici non potest, quia tituli isti, ob quos inducitur privatio gratiæ, sunt indistincti à peccatis actualibus, ideoque transactis peccatis quoad actualitatem, transiunt etiam eo ipso tales tituli, ac proinde non possunt amplius multiplicare, & augere partialiter peccata habitualia ratione sui. Vel si nihilominus aliquo modo perseverant ij tituli, eo ipso perseverant peccata actualia eodem modo. Unde per illorum perseverantiam, hæc etiam formaliter perseverabunt, & de actualibus reddentur habitualia, ac proinde peccata habitualia erunt distincta à privatione gratiæ, à qua illi tituli ponuntur esse distincti.

Deinde hominem multiplici vulnere lethali occisum esse, atque ideo multiplici titulo inductam esse privationem vitæ, in qua consistit mors hominis, non efficit, ut mortes sint plures. Quia una est privatio vitæ in qua mors consistit. Ergo si peccatum habituale similiter consisteret in privatione gratiæ, cum hæc non nisi una, & uniformis in unoquoque homine esse possit, non possent esse multiplicia, aut diversa peccata habitualia, nec possent alia alius superaddi, utcumque multiplicarentur, aut variarentur tituli, propter quos induceretur ea privatio.

3. Privatio gratiæ auctorem habet Deum. Quia privatio gratiæ est pœna peccati. Peccatores enim separantur à Christi gratia propter peccata, ut habetur inter alia ex Trident. sess. 6. cap. 15. sine; id est in penam peccatorum privantur gratia. Deus autem est auctor pœnæ peccati, & non est auctor peccati, neque actualis, neque habitualis. Ergo peccatum habituale non est privatio gratiæ.

4. Ideo Deus priuat hominem gratia, cum peccat, quia peccat; & ideo Deus perseverat privando gratia, quia homo perseverat in peccato. Ergo peccatum tam actuale, quam habituale præcedit privationem gratiæ, tanquam eius causa. Ergo neutrum consistit formaliter in privatione gratiæ.

5. *Puniri non est malum, sed fieri pœna dignum*, ut ut dicit Dionysius 4. de div. nom. Privari autem gratia, est puniri; & esse peccatorem, est esse pœna dignum. Ergo privari gratia non est malum, sed esse peccatorem. Ergo non hoc est esse peccatorem, quod est esse privatum gratia. Nempe, quod non est malum, non hoc est, quod est malum; Contradictoria enim non sunt idem. Ergo neque peccatum est privatio gratiæ. Patet consequentia, quia, quæ in concreto distinguuntur, distinguuntur etiam necessario in abstracto. Nec fieri potest, ut effectus formales oppositi non proveniant à formis oppositis.

6. Peccatum habituale consistit formaliter in reatu, seu in obligatione, & denominatione destinati ad pœnam æternam. Quod probat Scotus ex Augustino in Pl. 31. circa illud: *Beati, quorum remissa sunt, &c. ubi sic habet: Cooperta sunt peccata, & reſta sunt, abolita sunt: Si tēx peccata Deus, noluit advertere. Si noluit advertere, noluit animadvertere; Si noluit animad*

animaduertere, noluit punire; noluit agnoscere, maluit agnoscere. In quibus verbis pro eodem usurpatur, Deum animaduertere, punire, agnoscere noluisse; & abolita esse peccata. Ergo etiam sunt idem peccata non esse abolita, seu permanere habitualiter; & Deum perseverare in voluntate animaduertendi, puniendi, agnoscendi. Ergo peccatum habituale consistit formaliter in denominatione extrinseca ordinati, & deputati ad poenam per intellectum, & voluntatem diuinam.

7. Peccatum habituale non consistit in aliquo reali, seu positivo, seu priuatio superaddito post peccatum actuale, vt arguit iterum Scotus. Quia peccans actualiter, manet postea peccator habitualiter, etiam si immediate incidat in amentiam, aut somnum, aut moriatur, quin aliquid faciat, aut impediat, seu priuet de nouo. Ergo omne reale, quod postea superest, datur auctore Deo; ac proinde nihil reale, seu positium, seu priuatum postea superueniens potest pertinere ad constitutionem peccati. Ergo peccatum habituale consistit solum in quodam ente rationis, id est in dicta extrinseca denominatione, & non in priuatione reali gratiæ.

8. In statu puræ naturæ, transacto peccato actuali, & nondum condonato, mansisset peccatum habituale non minus, quam maneat nunc pro statu eleuationis, & tamen pro statu puræ naturæ non induceret peccatum actuale priuationem gratiæ sanctificantis. Quæ videlicet, nec ante peccatum tunc adfuerit, nec eius carentia, vel ante, vel post peccatum actuale, haberet rationem priuationis. Quia priuatio est carentia formæ debite: atque gratia sanctificans non fuisset forma debita pro statu puræ naturæ. Ergo non est de conceptu peccati habitualis priuatio gratiæ; sed tota eius essentia intelligitur, & adequatè saluatur independenter ab ea priuatione. Nec enim status eleuationis aufert eam rationem peccati habitualis, quæ adfuerit in statu puræ naturæ.

Neque verò, quod dicit Vasquez, carentiam gratiæ etiam pro eo statu habituram fuisse rationem priuationis post commissum peccatum, subsistere villo pacto potest. Quia gratia non inciperet esse debita ratione peccati, sed magis quodammodo indebita, quam antea. Ergo nec carentia gratiæ inciperet esse priuatio. Patet consequentia. Quia differentia priuationis à pura negatione consistit in ratione debiti conuenientis formæ, quæ priuat, respectu subiecti, quod priuatur forma. Ergo priuatio gratiæ foret extra totum conceptum peccati habitualis puræ naturæ; Esto ad abolitionem eius futura fuisset necessaria gratia supernaturalis, vt contendit idem Vasquez, de quo dicitur. Nec enim idem est aliquid alicui esse necessarium ad aliquid, & eundem eodem esse priuatum, dum ipso caret, si hoc ipsum, ad quod indiget tali re, non est ipsi debitum; vti certè debita non esset peccanti in pura natura remissio peccati, saltem iuxta eam sententiam de necessitate gratiæ supernaturalis ad remissionem.

9. Peccatum veniale manet habitualiter, non secus, ac lethale; & tamen peccatum veniale non priuat villo dono supernaturali, vt est in confesso apud omnes, ideoque in nullius doni supernaturalis priuatione consistit veniale habituale. Ergo neque lethale habituale in priuatione gratiæ, aut vllius doni supernaturalis formaliter consistit. Habet nimirum vtrumque peccatum eundem permanentiæ habitualis modum, licet differant quoad alia. Quod enim est vniforme in vtroque, & vniformiter ad vtrumque consequitur; necesse est, vt habeat constitutum vniforme, & vniformiter consecutum ad vtrumque.

10. In homine habitualiter peccatore nihil physicum, & reale, positium, aut negatiuum superue-

nit de nouo post peccatum actuale. Quia, nemine quidquam, vel agente, vel impediante de nouo physice, & realiter, qui peccauit actualiter, sit postea peccator habitualiter, vt supra Scotus assumebat. Ergo peccatum habituale nihil aliud esse potest, quam denominatio quædam moralis hominis prius auersi à Deo, & nunquam deinde ad eundem conuersi, vt dicit Suarez; vel quàm ens quoddam rationis fundatum in eo, quod peccatum commissum fuerit, & nondum fuerit retractatum efficaciter, ideoque concipiatur cum fundamento in re, ad modum formæ efficientis intrinsecè peccatorem, vt contendit Vasquez; ita vt tam illa moralis denominatio, quàm illud ens rationis distinguatur ab iis extremis realibus, in quibus fundatur, atque ab omni alio physico, & reali tam positium, quàm negatiuum, seu priuatiuum.

11. Antequam homo peccaret, potuit Deus ipsum priuare gratia ex alio motiuo. Ergo etiam postquam peccauit, potest similiter priuare ex eodem illo alio motiuo independenter à peccato, ita vt peccatum præteritis habeat se purè materialiter, & per accedens respectu priuationis gratiæ, vt pote inducendæ, tamen si peccatum non præterisset, & quæ non ea etiam de causa inducatur, quia præexistit peccatum. Nec enim Deus ratione peccati amittit potestatem, quam habuit ante peccatum, ad inducendam priuationem gratiæ præcisè ex alio motiuo distincto à peccato. Pater autem neminem constitui posse peccatorem per aliquid independentem à peccato actuali præterito. Quia repugnat alicuius esse habitualiter peccatorem independentem ab eo, quod actualiter ante peccauerit. Posset autem esse habitualiter peccator independentem ab eo, quod actualiter ante peccauerit, si posset esse habitualiter peccator per aliquid independentem à peccato actuali præterito. Ergo peccatum habituale non consistit essentialiter secundum suum conceptum præcisum in priuatione gratiæ.

12. Priuatio gratiæ incipit inesse peccatori ab illo instanti, pro quo primum actualiter peccat. At peccatum habituale non incipit inesse eidem ab illo ipso instanti, sed ab eo, pro quo cessat peccare actualiter, seu omittit actum peccaminosum, eliciendo actum contrarium, vel per diuersionem ad alia. Necesse autem est, vt ea inter se distinguantur, quæ non incipiunt simul. Ergo peccatum habituale distinguitur à priuatione gratiæ, ac proinde nec in ea priuatione consistit, nec per ipsam constituitur intrinsecè.

Art. 1. Resp. Certum est ex fide, transacto peccato actuali, & homine non amplius perseverante in exercitio actus, quo peccauit; perseverare nihilominus peccatum aliquo modo, & auctorem eius dici, & verè esse peccatorem, quousque peccatum sibi remittatur à Deo. Probat hoc ex professo August. lib. 6. contra Iulianum c. 8. Quia in sacris litteris dicuntur impij, & iniqui, qui peccarunt, & nondum egerunt poenitentiam, nec iustificati sunt. Et Christus Dominus dicitur in Euangelio mortuus pro peccatoribus, quamuis non sit mortuus pro solis actualiter peccantibus. Similiter dicitur eum peccatoribus manducasse, licet non peccarent tunc actualiter; ideoque non manducaret eum peccantibus.

Art. 2. Certum rursus est ex fide, ex peccato actuali præterito resultare, & manere in anima maculam, ratione cuius, qui peccauit lethaliter, dicitur maculatus, & immundus, quousque iustificetur. Vnde qui peccauerunt, & nondum iustificati sunt, dicuntur immundi, & sordidi, Osee 9. & Apocalyp. 1. dicuntur abominabiles. E contra verò, cum liberantur à peccato, dicuntur ablui, sanctificati, iustificati, vt apparet ex Apostolo indicat. quæst. 1.

Art. 3. Ratio utriusque dogmatis redditur, & explicatur à D. Thoma 1. 2. q. 86. a. 1. ad 2. Quia, qui per motum recedit ab aliquo termino, & constituitur distans ab illo, non ob hoc præcisè appropinquat, & redditur indistans; quia cessat à tali motu; sed opus insuper est motu contrario. Similiter, qui priuatur radio lucis, applicando se ad corpus opacum oppositum lucido; & qui amittit nitorem, ac pulchritudinem per contactum corporis, quod est inductivum fœditatis, non ob hoc præcisè illuminatur, aut nitet, aut pulchrescit, quia cessat ab applicatiua, aut à contactu: sed necessaria insuper est tum actio, qua iterum exponatur lucido, tum contactus corporis mundificantis, & plurescens. Avertitur autem homo, & elongatur à Deo per peccatum lethale; & conuertitur ad delectabilia inhonestæ, quæ sunt ablata nitoris, & pulchritudinis animæ, eaque quasi contingit affectu. Ergo non ex hoc præcisè definit esse auersus, & distans à Deo, aut immaculatus, & nitens spiritualiter, quia cessat ab actu peccati; sed necesse præterea est, ut conuertatur ad Deum, eumque quasi contingat, utque remoneatur ab obiectis creatis inhonestis. Et dum hoc non præstatur, manebit interim in anima distantia à Deo, macula, & defectus nitoris spiritualis; id est manebit peccatum habitualiter, tametsi non maneat actualiter in se intrinsecè.

Art. 4. Habitualis ista permanentia peccati necesse est, ut includat in se actualem permanentiam alicuius effectus, aut quasi effectus procedentis aliquo modo ab ipso peccato. Nam quod ita fuit, ut iam non sit ipsum in se intrinsecè, nec sit in se intrinsecè aliquis effectus eius, nullum habet permanentiæ modum, sed est purum præteritum. Nempe, quod non est purum præteritum, non potest differre à puro præterito per aliquid, quod nec sit ipsum, nec ab ipso dependens villo modo. Quod enim est distinctum ab aliquo, nec dependet ab eodem, quatenus præexistente in tempore antecedenti, perinde dari potest in rerum natura, ipso siue præexistente, siue non præexistente in se intrinsecè pro tempore antecedenti: permanentia verò alicuius iam non existentis in se intrinsecè nulla perinde dari potest ipso, siue præexistente, siue non præexistente in se intrinsecè pro tempore antecedenti; siquidem qualiscumque permanentia rei iam non existentis in se intrinsecè, essentialiter præsupponit ipsum fuisse in se intrinsecè; atque ideo essentialiter dependet ab eodem, ut præexistente in se intrinsecè. Ergo ad permanentiam habitualem peccati necessaria est actualis præsentia alicuius pendens ab ipso peccato, ut præexistente in se intrinsecè.

Art. 5. Iam hoc actualiter præfens, & pendens à præexistentia peccati actualis, vel est aliquid positivum, vel aliquid priuativum. Et rursus effectus positivi resultantes ex peccato alij inhærent intrinsecè peccatori, alij sunt eidem extrinseci. Effectus positivi inhærentes intrinsecè peccatori sunt habitus disponens ad peccandum de nouo, & species memoratiua peccati commissi. Neutrum autem horum pertinet ad constitutionem essentialem peccati habitualis. Quia utrumque permanere potest post deletum peccatum, & ablata permanentia eius habituali. Nempe iustificatio non tollit memoriâ peccati antea commissi, eademque fieri potest absque corruptione habitus vitiosi, tum quia est compossibilis cum ipso habitus quilibet virtuosus supernaturalis, ut dicitur quæst. 5. de Virt. Theol. tum quia peccator iustificari potest nullo exercitio actu pertinente ad virtutem formaliter contrariam vitio, ad quod pertineret actus peccati præexistens, ut patebit quæst. 10. & 11. adeoque iustificari potest, non modo quin penitus corrumpatur habitus vitiosus præexistens, verum etiam, quin vlla ex parte minuat, ac remittatur. Fieri de-

inde potest, ut habitus vitiosus consecutus ad peccatum tollatur exercitio, & acquisitione virtutis contrariæ, & similiter amitti potest non solum memoria, ut argumentatur Augustinus lib. illo 6. contra Iulianum cap. 9. sed etiam species memoratiua peccati commissi, quin propterea auferatur ipsum peccatum, & obtineatur iustificatio.

Art. 6. Effectus positivi peccati, qui sunt extrinseci peccatori, rediguntur ad notitiam diuinam de peccato commissio, & ad odium diuinum aduersus peccatorem, atque ad voluntatem puniendi ipsum. Nihil autem horum potest pertinere formaliter, & immediatè ad permanentiam habitualem peccati actualis, & ad constitutionem intrinsecam peccati habitualis. Non quidem notitia, & scientia Dei, quia hæc secundum se permanet eodem modo ante, & post deletum peccatum. Est enim indefectibilis, & inuariabilis secundum se, & quatenus est purè speculatiua: Sed neque odium Dei, & voluntas puniendi complet formaliter, & immediatè peccatum in ratione peccati habitualis. Quia actus diuinæ voluntatis sunt similiter æterni, & æqualiter adfunt secundum quamlibet temporis differentiam, si secundum se præcisè considerentur, ideoque non possunt diuersimodè quicquam denominare, aut afficere pro alio, & alio tempore præcisè in genere causæ formalis, sed solum adiungendo, aut remouendo aliquid in genere causæ efficientis, quatenus pro vno tempore causant vnum effectum, & pro alio alium, id est, quatenus volunt, aut nolunt, exequuntur, aut suspendunt aliquid, vel essentialiter determinatum ex se ad vnum tempus, & repugnans, ut sit pro alio tempore, vel quod est similiter determinatum, & repugnans respectu temporum aliorum. Ergo vltimum complementum formale peccati habitualis non potest esse vllus actus intellectus, aut voluntatis diuinæ secundum se præcisè.

Art. 7. Deinde vltima formalis differentia hominis mali, immundi, & abominabilis, ab homine bono, mundo, ac diligibili per amorem appetitiuum, qualis profectò est differentia hominis peccatoris à non peccatore, non potest constitui formaliter, ac immediatè per vllum actum, aut prædicatum diuinum. Quia omnis actus, atque omne prædicatum diuinum essentialiter est ipsa bonitas, ipsa mundities, & pulchritudo, ipsaque æstimabilitas. Quod non indiget probatione. Repugnat autem malum in ratione mali vltimò compleri formaliter, & immediatè per ipsam essentialiam bonitatis, & per essentialiam munditiei, ac pulchritudinis in ratione immundi, ac fœdi, atque per essentialiam diligibilitatis, & æstimabilitatis in ratione contemptibiliter odibilis. Quod non magis videtur egere probatione. Immo neutrum horum subest vlli principio notiori intra idem genus, nisi forte tale sit, nihil dare effectum formalem contradictoriè oppositum essentiali suæ, v.g. visionem non visi, visum cæci, lucem tenebrofi. Necesse igitur est peccatum compleri in ratione habitualis per aliquid priuativum.

Art. 8. Effectus itaque priuatiui inducti per peccatum actuale præteritum, alij similiter sunt intrinseci, alij extrinseci peccatori. Extrinseci sunt priuatio scientiæ Dei de innocentia, aut de minori, seu numero, seu qualitate peccatorum; & priuatio dilectionis diuinæ, aut odij extensiuæ, vel intensiuæ minoris erga peccatorem. De his autem priuationibus eadem est ratio, atque de actibus positivis diuinis, quo minus intrinsecè constituent peccatum habituale, ut patet consideranti, eò vel maxime, quia istæ priuationes sunt indistinctæ realiter in Deo ab actibus eius positivis contrariis, de quibus dictum est, nec nisi ratione ab illis distinguuntur, de quo alias. Eodem ferè modo excluduntur à constitutione peccati habitualis priuatio

uatio notitiæ in hærentis peccatosi de propria innocentia, aut de eadem non toties, aut non vique adeo amissa, ac impedita; necon priuatio habitus acquisiti boni oppositi habitui vitioso inducto per peccatum. Prior etenim priuatio manet etiam post iustificationem, & posterior non necessarîo excluditur per ipsam, vt patet ex dictis circa formas posituas contrarias.

Art. 9. Sola itaque consideranda supereft priuatio virtutum supernaturalium, quam ita inducit peccatum actuale lethale, vt maneat post ipsum vsque ad instans iustificationis, quæ illas restituit animæ. Virtutum porro istarum duæ sunt classes, moralium, & Theologicarum. Priuatio moralium ex se præcisè non constituit hominem peccatorem. Quia virtutes ipsæ morales non constituunt hominem in statu contrario illi statui, in quo constituitur per peccatum lethale. Nam per quodvis lethale auertitur homo à Deo, & fit contemptor summi boni, atque vltimi sui finis. Virtutes autem morales versantur immediatè circa media ad vltimum finem, ideoque non sunt formaliter prælatiue summi boni super omnia alia, nec ad illud conuertunt hominem immediatè. Quare, siue habeat, siue non habeat eas virtutes, potest permanere peccator in eo statu, in quo constituitur per peccatum. Sed neque ex virtutibus Theologicis fides, & spes vniunt hominem perfectè cum Deo. Quia, licet versentur immediatè circa Deum, non tamen feruntur in ipsum, vt est summum bonum secundum se, & respectu sui ipsius; sed præcisè, vt est principium bonitatis in nobis, per locutionem quidem, & illuminationem respectu fidei; per potentiam verò benefactiuam, & promissiones respectu spei. Peccatum verò contemnit bonitatem Dei vt est in se, atque ab eo auertit prout est vltimus finis, & contemnit eundem, vt est summum bonum in se, & respectu sui. Non ergo perseuerat peccator in statu peccatoris, seu auerti à summo bono, & contemptoris Dei ob defectum, & priuationem eius duplicis virtutis.

Art. 10. Sola igitur est charitas, quæ vnit hominem perfectè cum Deo, vt pote, quæ fertur ad summum bonum secundum se, & vt est bonum sibi ipsi; & quatenus ad hoc perfectè disponit, constituit hominem in statu contrario statui peccati. Qui autem constituitur in statu opposito illi, in quo antea erat, non permanet amplius in eodem statu. Ergo peccator liberatur ab statu peccati, dum charitas Dei diffunditur in corde ipsius, vt dicebatur supra ex Tridentino q. 4. ad 2. a. 2. & consequenter nullum in eo peccatum lethale deinceps perseuerat habitualiter. Quia verò in eadem quæst. 4. dictum est, habitum charitatis, prout est terminus infusionis, dici, & esse gratiam gratum facientem; & concluditur per istam gratiam formaliter, & immediatè auferri maculam peccati, eiusdemque habitualem perseuerantiam: Ergo moralis perseuerantia peccati physice præteriti, & peccatum habituale, quatenus habituale, seu quoad puram habitualitatem, prout distinctam ab actualitate peccati existentis in se intrinsecè, consistit in priuatione gratiæ. Patet consequentia, quia per id, vnumquodque formaliter, & immediatè perseuerat, per cuius contradictorium formaliter, & immediatè aufertur, & desinit esse.

Art. 11. Itaque peccatū habituale constituitur adquatè per peccatum actuale præteritum, & per præsentem gratiæ priuationem; ita vt tota malitia peccati habitualis, quæ est imputabilis peccatori immediatè ratione sui, sit omnino indistincta à malitia peccati actualis, atque ab ipso peccato actuali; habitualitas verò, seu habitualis, ac virtualis permanentia eiusdem malitiæ sit priuatio gratiæ inducta per pec-

R. P. Esparza Curs. Theol. Tom. I.

catum actuale, & conseruata per vim demeritoriam eiusdem. De ista porro sola posteriori parte instituitur quæstio, quando queritur; in quo consistat peccatum habituale? Manifestum namque est hominem aliquando peccante, & postea desistente ab actu peccaminoso, nec iam amplius illum eliciente, nullam de nouo resultare malitiam moralem imputabilem peccatori immediatè ratione sui. Solum igitur vocatur in examen, quomodo, & per quid habitualiter dureret, & æquiuenter perseueret malitia peccati actualis iam non existentis formaliter in se intrinsecè; & secundum hanc solam rationem dicitur peccatum habituale consistere in priuatione gratiæ, vti superiori discursu conclusum est.

Ad 1. Omnia peccata lethalia, quæ vnusquisque committit non interposita iustificatione, perseuerant habitualiter per eandem gratiæ priuationem. Quia hæc priuatio ab omnibus illis, & singulis inducitur in genere causæ demeritoriæ, atque omnia eadem, & singula tolluntur per eiusdem vnus gratiæ infusionem. Vnde tot, & talia vnusquisque habet peccata habitualiter permanentia, quot, & qualia actualia committit, antequam iustificetur. Quia Deus ratione eorum omnium, & singulorum subtrahit gratiam. Quapropter forma, seu quasi forma, per cuius actualitatem, & physicam perseuerantiam perseuerant habitualiter, ac moraliter peccata physice præterita, est omnino simplex in vnoquoque peccatore, & prorsus æqualis in omnibus peccatoribus; peccata verò, quæ sic perseuerant, sunt multa, ac disparia pro multiplicitate, & diuersitate peccatorum actualium. Datur proinde simplicitas, & vniformitas quoad durationem, & habitualitatem peccatorum habitualium coniuncta cum multiplicitate, & diuersitate quoad malitiam, & causalitatem demeritoriam eorumdem.

Ad 2. Argumentum est efficax aduersus dicentes non pertinere intrinsecè ad constitutionem peccati habitualis adquatè sumpti titulos, ob quos inducitur priuatio gratiæ. Cæterum nihil concludit aduersus veram sententiam includentem intrinsecè in conceptu adquatato peccati habitualis eosdem titulos. Quos, quidem, rectè assumitur, esse indistinctos à peccatis actualibus; verum non rectè deinde subsumitur, seu supponitur in toto argumento, eadem peccata non hoc ipso, & ob hoc ipsum præcisè perseuerare habitualiter, & moraliter, quod vi ipsorum demeritoria inducatur priuatio gratiæ; hoc est ipsa peccata actualia sint tituli, ob quos inducitur ipsa priuatio. Quod satis apparet ex dictis. Apparet indidem præterea exemplum de vulneribus, & morte non rectè accommodari rei præsentis. Quia peccatum lethale ita est vulnus animæ, vt simul sit mors eiusdem; cum per se ipsam immediatè priuet gratia, quæ est vita animæ. Vnde multiplicatis peccatis, multiplicantur mortes animæ, atque in ea perseuerant, quousque redeat gratia; id est vita. Nec enim ea metaphora tenet in omnibus.

Ad 3. Priuatio gratiæ, quatenus provenit à Deo odio habente, & puniente peccatum, habet rationem pænæ debitæ infligi ab ipso. Eadem priuatio, quatenus provenit ab homine illam merente, & obligato ad conseruationem gratiæ, habet rationem vltimi complementi respectu peccati habitualis. Hoc pacto actus ipse, qui est malus, tribuitur Deo quoad actualitatem, & bonitatem suam physicam; quoad malitiam verò totam tribuitur soli homini, atque absolute negatur, Deum esse auctorem peccati actualis, tamen actualitas, & bonitas eius physica sit realiter indistincta ab eiusdem malitia morali. Concedatur igitur, quod priuatio gratiæ habet auctorem Deum, quatenus est pænâ peccati, & quatenus est debita peccatori ex suppositione peccati. Sed negatur

R 1

eundem

eundem esse auctorem eiusdem priuationis, quatenus est vltimò completiua peccati habitualis, & quatenus absolute vitari, & impediri debebat; & consequenter negetur omnino, Deum esse auctorem peccati habitualis, aut complementi eius. Quia, quæ adæquate constituunt hunc conceptum, tribuuntur soli absolute obligato ad illa vitanda, qui est solus homo.

Ad 4. Distinguitur antecedens; ideo Deus perseuerat priuando gratia, quia homo perseuerat in peccato, *To quia* dicente solam perseuerantiam prioris malitiæ moralis, solamque logicam prioritatem eiusdem perseuerantiæ; conceditur antecedens; *To quia* dicente nouam malitiam moralem, aut prioritatem realem durationis, & perseuerantiæ conuenientem eidem malitiæ, negatur antecedens. Simili modo distinguitur primum consequens quoad peccatum habituale: peccatum habituale præcedit priuationem gratiæ, vt hæc priuatio est pœna peccati, idque realiter quoad totam malitiam moralem, & logicè quoad perseuerantiam eiusdem malitiæ, conceditur consequentia: præcedit realiter etiam quoad perseuerantiam malitiæ; negatur consequentia. Vnde absolute negatur secunda consequentia; vel distinguatur eius consequens: Ergo peccatum habituale non consistit in priuatione gratiæ; quatenus hæc priuatio est à Deo, vt iudice puniente peccatum; conceditur consequentia: quatenus est ab homine illam inducente per vim demeritoriam peccati actualis, & mouente Deum per malitiam eiusdem ad subtrahendam gratiam, atque hinc habente prioritatem logicam respectu priuationis gratiæ; negatur consequentia. Quæ omnia patent satis ex dictis, & ex seipsis, & apparentur clariùs ex dicendis.

Ad 5. Puniri non est simpliciter malum. Quia est conforme appetitui boni vniuersalis ex suppositione peccati. Caterum est malum respectu puniti. Quia est contrarium appetitui boni particularis; & specialiter punitio, quæ fit per subtractionem gratiæ, est nocua, & mala punito. Quia ratione ipsius durant, ac perseuerant moraliter, & æquialenter peccata præcedentia, quæ sunt mala omnibus modis, vtpote repugnantia appetitui recto tam boni vniuersali, quam particulari; tum absolute, tum facta quauis suppositione. Non autem est impossibile, quod est malum simpliciter, durare, ac perseuerare per id, quod non est malum simpliciter. Quapropter illud argumentum solum probat, quod sponte conceditur; nimirum peccatum habituale non consistere in priuatione pura quoad suam malitiam moralem imputabilem immediate peccatori, & nequaquam probat non consistere in eadem quoad permanentiam, & habitualitatem malitiæ. Prædicta enim illa contradictoria non conueniunt peccato habituali adæquate sumpto, & secundum se totum, sed secundum diuersas partes ipsius. Id quod similiter accidit in quolibet toto, maxime conflato ex partibus specie diuersis.

Ad 6. Reatus pœnæ est indistinctus realiter à peccato. Quia peccator ratione peccati formaliter constituitur reus pœnæ, & non per aliquid consequens ad peccatum, atque distinctum realiter ab ipso. Quare perseuerare reatum est idem realiter, ac perseuerare peccatum. Et è conuerso auferri reatum est idem realiter, ac auferri, & non amplius perseuerare peccatum. Qua de causa merito damnatur inter alias propositiones Baij, quæ affirmat peccatum habituale nil esse, nisi reatum pœnæ, quasi reatus esset aliquid adæquate distinctum ab ipsa malitiâ peccati, ideoque nil malitiæ perseueraret, dum peccatum perseueraret habitualiter, cum reipia perseueret ipsa malitiâ peccati, quæ formaliter distinguitur à reatu qui hominem constituit reum pœnæ, seu pœna dignum. Atque hoc solum continetur in illo testimonio Augustini.

Ideo enim dicit peccata aboleri Deo nolente animaduertere, punire, agnoscere, & volente ignoscere, quia ea nolitio, & volitio aufert priuationem gratiæ, & inducit ipsam gratiam. Quam expositionem, qui non admittunt, tenentur assignare, per quid perseueret ipse reatus pœnæ, qui est prædicatum secundarium peccati. Certè perseuerare non potest formaliter per actus intellectus, & voluntatis diuina, vt demonstratum est supra; & consequenter neque perseuerare potest per denominationem extrinsecam ab illis actibus; quia hæc est realiter indistincta ab iisdem, vt dicitur infra.

Ad 7. Argumentum illud Scoti supponit peccatum actuale transire in habituale per additionem alicuius distincti à noua duratione; cum potius transeat reipia per detractionem actus peccaminosi, prope existentis in se intrinsecè, solaque superaddita noua duratione priuationis gratiæ, quæ iam dabatur simul cum peccato actuale. Quomodo autem perseueret priuatio gratiæ auctore Deo, iam satis expositum est in responsione ad 3. & 4. Perseuerat nimirum Deo suppendente concursum in gratiam, cuiusque durationem pro tempore sequenti.

Ad 8. Peccatum lethale habituale pro quouis statu consistit in priuatione formæ disponentis perfectè ad vltimum finem, iuxta perfectionem congruentem vnicuique statui. Pro statu autem puræ naturæ dispositio summè perfectæ ad vltimum finem esset habitualis dispositio diligendi Deum super omnia dilectione naturali; ad eum vtique modum, quo dictum est supra, eandem dispositionem ad vltimum finem pro statu eleuationis esse habitualement dispositionem diligendi Deum super omnia supernaturaliter. Vniuersaliter enim in quauis re, & pro quouis statu, esse malum simpliciter, est esse inhabile, ac indispotum ad finem vnicuique præscriptum. Eadem igitur ratione, qua dictum est peccatum habituale hominis eleuari consistere in priuatione gratiæ, id est habitualis dilectionis Dei supernaturalis; dicendum quoque est peccatum habituale hominis non eleuari consistere in priuatione habitualis dilectionis Dei naturalis. Quod simul cum differentia quadam particulari inter dilectionem habitualement vtriusque status exponetur magis, & confirmabitur infra. Vbi etiam apparebit clarius, impugnationem illam contra Vasquez, concludere rectè. Dictum porro est absolute supra, peccatum habituale consistere in priuatione gratiæ, quia agitur determinatè de peccato habituali, quale datur de facto. Caterum peccatum habituale in genere consistit in priuatione formæ disponentis perfectè ad vltimum finem vnicuique præfixum, vt modo præsum est, & colligi potest ex dictis qu. 4. circa indistinctionem gratiæ, & charitatis.

Ad 9. Peccatum veniale non priuat animam villo dono supernaturali permanenti ex sua natura, ideoque non inducit maculam animæ oppositam pulchritudini stabili eius, atque ablatiuam huius pulchritudinis, vel totaliter, vel ex parte; sed solum priuat pulchritudinem actus debiti, & eatenus superinducit maculam obscuratiuam pulchritudinis permanentis in anima non obstante eo peccato, ad eum modum, quo lutum, aut puluis obscurat pulchritudinem corporis, vt exponit D. Thom. 3. p. q. 87. art. 2. ad 3. Quia verò priuatio illa rectitudinis debiti inesse actui tolli non potest absque actu pœnitentiæ, quo implicite, vel explicitè retractetur actus præcedens venialiter peccaminosus, vt dicitur ibidem ad 2. consequenter peccatum veniale perseuerat habitualiter ratione talis priuationis, quousque accedat retractatio. Ergo seruata proportionem, ratio paritatis potius concludit peccatum lethale permanere habitualiter per priuationem gratiæ habitualis.

Ad 10. Peccatum habituale non differt ab actuali per additionem alicuius de nouo, sed magis per de- tractionem alicuius, quod prius aderat, & per per- manentiam reliqui. Est enim de ratione peccati ha- bitualis, vt cesset, ac definat esse in se intrinsecè actus quo quis peccat, & vt permaneat priuatio gratiæ in- ducta per talem actum, eidemque actui coexistens, si actus etiam ipse permaneret diutius in se intrinsecè. Vnde argumentum laborat falsa suppositione. Iam quod dicitur de denominatione morali à P. Suarez, & de ente rationis à P. Vasquez, alibi pluribus impug- natum est, atque ostensum omne morale esse realiter indistinctum ab aliquo physico, quod solet dici fun- damentum moralitatis, & similiter omne extrinse- cum alicui esse indistinctum realiter ab aliquo, quod sit extrinsecum alicui alij. Quare, dum non designat- ur illud physicum à P. Suarez, & hoc extrinsecum à P. Vasquez appellante ens rationis, denominatio- nem extrinsecam; nihil prorsus dicitur determinatè, & cum vltima distinctione.

Ad 11. Potest quidem homo carere gratia abs- que peccato; sed priuari gratia nec de potentia abso- luta potest absque peccato, aut independentè à peccato. Quia priuatio est carentia formæ debitæ in- esse subiecto. Is autem, qui debet habere gratiam, non potest carere illa, nisi ratione peccati. Cum enim homini non debeat gratia ex sua natura, so- lum deberi potest ex voluntate gratiosa. Dei parati ex se ad eam conferendam, nisi impediatur per pecca- tum. Patet autem cum hac voluntate, & præparatio- ne diuina non posse componi voluntatem diuinam auferendi gratiam ob alios titulos independentè à peccato. Quare peccatum carentis gratia indepen- dentè ab ipso peccato, esset peccatum proprium sta- tus puræ naturæ, de quo dictum est ad 8. & de quo non agitur in præsentia ex professo, sed de peccato quale datur de facto, quodque est intrinsecè inducti- uum priuationis gratiæ, vt conferendæ, si non adef- set impedimentum ipsius peccati.

Ad 12. Peccatum habituale adæquatè sumptum, constituitur, vt dictum est, per peccatum actuale præteritum, vt præteritum, & per præsentem gratiæ priuationem. Simultas autem horum duorum incipit esse, cum peccatum incipit esse habituale, & defi- cit, cum deficit peccatum habituale. Atque hoc solum discrimen intercedit, quod ante inceptionem peccati habitualis datur altera pars eius, nempe priuatio gra- tiæ, & deest pars altera, nempe præteritio peccati actualis; post desitionem verò datur similiter, sed è conuerso altera pars, nempe præteritio peccati actua- lis, & deest priuatio gratiæ. Dicitur autem absolute peccatum habituale consistere in priuatione gratiæ, licet non consistat in ea sola; quia hæc priuatio est ratio differentialis peccatoris à non peccatore, inter- duos, qui aliquando peccarunt actualiter; necnon inter vnumquemque, quatenus adhuc peccatorem, & iam non peccatorem.

QVÆSTIO VI.

Vtrum peccatum originale consistat in priuatione gratiæ?

IDEIVR non consistere. 1. Quia Augu- stinus constituit peccatum originale per concupiscentiam, vt substantem reatui penæ aternæ, ipsiusque concupiscentiæ soluta, ac regnantis, ita vt hic reatus sit ratio for- R.P. Esparza Curs. Theol. Tom.I.

malis huius peccati, concupiscentia verò sit ratio ma- terialis. Colligitur ex lib. 1. de nuptiis, & concupis- centia cap. 23. vbi docet per Baptismum auferri rea- tum, ac proinde magis deinceps concupiscentiam actu; sed transire quoad reatum, nec amplius mane- re reatum; idest auferri rationem formalem peccati, ipsumque peccatum formaliter, & solum manere quoad materiale eiusdem peccati. Idem docet lib. 6. contra Iulianum cap. 5. & 7. Et lib. 1. de peccatorum meritis, & remissione cap. 28. & 29. atque alibi sæpe. Eidem sententiæ plurimum conueniet D. Thomas 1. 2. quæst. 82. ar. 13. necnon q. 4. de malo a. 2. Ergo di- cendum est, peccatum originale non consistere in pri- uatione gratiæ, sed in concupiscentia, vt subest rea- tui penæ.

2. Priuatio gratiæ in posteris Adæ est penæ pec- cati commissi ab Adam, vt colligitur clarè ex Tri- dent. sess. 5. can. 1. iuncto cum 2. & admittitur ab om- nibus Theologis, vt dogma fidei. Nulla autem penæ peccati potest esse ratio constitutiva peccati. Quia omnis penæ peccati est volita, & causata à Deo, nul- lum verò peccatum potest esse volitum, & causatum à Deo. Ergo peccatum originale non est priuatio gratiæ.

3. Si quidem peccatum originale consisteret in pri- uatione, in eius vtique boni priuatione consisteret, quod amissum est ratione peccati Adæ. Bonum au- tem amissum ratione peccati Adæ est iustitia origina- lis, quæ est donum distinctum à gratia sanctificante. Certè non est sola gratia sanctificans. Quia restituta gratia per baptismum, aut penitentiam, non resti- tuitur iustitia originalis. Manet enim nihilominus rebellio carnis aduersus rationem superiorem; atque contraria subiectio est de conceptu essentiali iustitiæ originalis. Ergo peccatum originale, vel non con- sistit in priuatione gratiæ, vel certè non consistit in hac sola priuatione, sed in priuatione iustitiæ origi- nalis.

4. Carentia gratiæ non magis nocet, neque est maius malum pro statu præsentis, quam noceret, & esset pro statu puræ naturæ. Quia pro vtroque statu remouet idem bonum. Ergo malum speciale hominis specialiter ipsi nocens pro statu præsentis, quale ma- lum est peccatum originale, non consistit in priuatio- ne gratiæ. Nempe id, penes quod excedit aliquis, non consistit in eo, penes quod est æqualis. Iam quod ca- rentia gratiæ in homine puro foret negatio; & in homine eleuato sit priuatio, est denominatio vtique extrinseca. Nihil etenim datur, aut positum, aut negatum vtrius intrinsecum, quod pertineat ad ra- tionem puræ negationis, potius quam priuationis. Peccatum autem originale non est denominatio ex- trinseca secundum suam rationem differentialem, quandoquidem *inest unicuique proprium*, vt dicit Con- cil. Trident. sess. 5. can. 3.

5. Peccatum originale transfunditur in animam mediante corpore, & propagatione corporali. Inest ergo corpori primò, ac radicaliter, & est qualitas ali- qua morbida, vti docent Henricus, Guilielmus Pa- risiensis, & alij nonnulli fundati insuper in Augusti- no dicente l. 1. de nupt. & concupis. cap. 25. *Affectio est quedam mala qualitatis, sicut languor*. Priuatio au- tem gratiæ inest soli animæ, quæ videlicet sola est ca- pax gratiæ. Neque hæc priuatio est affectio malæ qua- litatis, sicut languor, sed est sola exclusio qualitatis bonæ. Ergo peccatum originale non consistit, saltem essentialiter, & tanquam in prima radice, in priua- tione gratiæ.

6. Si priuatio gratiæ unicuique intrinseca, quate- nus proueniens à peccato personali Adæ, quod est ex- trinsecum eius posteris, esset peccatum cuiusque pro- prium reddens singulos inimicos Dei, & punibiles

R r 2 priua